Isidor Ieșanu – un istoric bosniac de la începutul secolului XX despre originile românești ale Bosniei!

Distribuie articolul

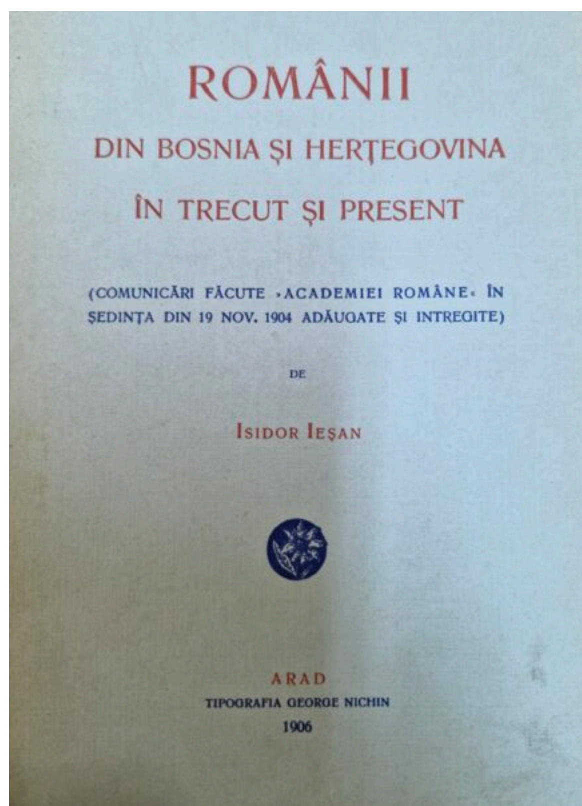
(/#facebook) (/#telegram) (/#whatsapp) (/#x)
(https://www.addtoany.com/share#url=http%3A%2F%2Fwww.napocanews.r
bosniei.html&title=Isidor%20Ie%C8%99anu%20%E2%80%93%20un%20istoric

La începutul secolului XX s-a afirmat un istoric al Balcanilor, total necunoscut şi ignorat astăzi de istoriografie. Este vorba despre Isidor Ieşanu, a cărei carte apărută la începutul secolului XX (1904) – ”Rutenizarea Bucovinei şi cauzele deznaţionalizării poporului român” a fost reeditată abia după 1990. Autorul este uitat pe nedrept astăzi, deşi are o contribuţie însemnată la istoria vlahilor din Bosnia şi Serbia. Istoricul Isidor Ieşeanu s-a mai făcut remarcat prin două lucrări inedite: "Românii din Bosnia şi Herţegovina în trecut şi în prezent", apărută la Sarajevo în 1904 şi "Secta Patarenă în Balcani şi în Dacia Traiană", tipărită în 1906. Este un istoric complex, şcolit pe principiul determinismului şi pozitivismului german, care s-a bazat pe subiecte de istorie etnică şi de spiritualitate. Autorul are o atitudine comprehensivă asupra subiectelor pe care le abordează cu acribie, dar şi cu o uşoară subiectivitate dată de interesul politic al Casei de Habsburg din vremea respectivă. Să luăm în considerare că, o mare parte din românii şi teritoriile româneşti făceau parte din imperiul dualist. Isidor Ieşanu se prezenta ca localnic din Bihaci când s-a adresat asociaţiei ”Astra” în 1917. Bihaci este azi un oraş de circa 70 mii locuitori şi centrul administrativ al Cantonului Una-Sana din Federaţia Bosniei şi Herţegovinei, o entitate autonomă din statul modern Bosnia şi Herţegovina. Este situat pe malurile râului Una, în nord-vestul Bosniei şi Herţegovinei, în regiunea Bosanska Krajina. În Evul Mediu târziu, Bihaci era un oraş regal liber şi, la un moment dat, capitala Regatului Croaţiei (metropolis et propugnaculum totius regni Croatiae). În 1917, oraşul făcea parte din imperiul dualist, iar Isidor Ieşanu era portavocea Vienei pentru românii din imperiu. Conducerea Astrei a evitat să publice cartea despre decăderea morală a poporului român propusă de Isidor Ieşenu, într-un moment delicat pentru soarta României implicate în război.

Valahii din Dalmaţia au o istorie multiseculară. Aceştia mai erau numiţi şi morlaci. Dr. Nicolae Lupu, în cartea sa ”Originea Românilor! (1941 Bucureşti, pp. 28-29) spunea că «Mai mult de o treime din locuitorii Serbiei vechi sunt români şi astăzi. (…) S. Radici, în cursul unei vizite ele mele la Zagreb mi-a spus textual: „De ce nu vine Iorga aici să cerceteze mănăstirile Croaţiei şi ale Jugoslaviei şi să explice acest fenomen, că la noi, până la sfârşitul veacului al XV-lea limba liturgică, cărţile în biserici erau valahe, în limba valahă, pe când la voi erau în slavonă". Acest fapt istoric este inedit pentru românii din Carpaţi, care aveau o limbă liturgică în slavonă. Referitor la imparțialitatea şi spiritul democratic a lui Radici, pe când era deputat în Parlamentul Iugoslav de la Belgrad, reprezentându-i pe croaţi, a ridicat vocea şi a arătat că şi croaţii sunt cetăţeni ai Iugoslaviei şi drepturile lor nu depind de mila guvernului Serbiei, ci depind ca populaţia să aibă nevoie de aceste drepturi; cam aşa a vorbit atunci Radici şi a fost împuşcat în plin Parlament al Serbiei. Al treilea centru locuit de aromâni în fosta Romanie de odinioară se află în Macedonia în nordul Albaniei la Kosovo, şi o altă ”Romanie" cu munţii de azi, este lângă Sarajevo despre care nu avem studii. Se scrie ”în diferite cărţi că ar fi la Kosovo, aproximativ 100 de sate «românovlahe», despre care nu s-a scris nimic, e ca şi când naţiunea noastră ar fi o naţiune adormită care abia începe să se maturizeze." Dr. Nicolae Lupu susşinea că ”al patrulea grup uitat, ar fi românii din Bosnia şi Herţegovina, despre care a scris o carte publicată la Arad în 1906, Isidor Ieşanu, care vorbea că provincia de azi în vremea lui Matei Corvin avea un statut de principat valah sau românesc, iar rege al acestui principat a fost numitul român din Transilvania, Sf. Nicola Olahu. Isidor Ieşanu, în cartea sa cam pe la 1899, menţiona un recensământ făcut în Bosnia şi Herţegovina, care recunoştea existenţa a 289 000 de români." (Vezi N. A. Constantinescu – «Chestiunea Timoceană», Litera Internaţional 2000, Bucureşti 1941, Limitele Teritoriului Etnic, pp.15 et sqq – https://astraromana.wordpress.com/2010/03/12/n-a-constantinescu-%C2%ABchestiunea-timoceana%C2%AC%C2%BB/). Dr. Nicolae Lupu realzia o situaţie istoriografică neclară despre românii din Alpii dinarici, total ignoraţi de istoricii din România mica.

Isidor Ieşanu, care se auto-prezenta ca „funcţionar la direcţiunea finanţelor din Bihaci, Bosnia", scria în limba română „Asociaţiunii" din Sibiu în 19 octombrie 1917. Se ştie că ASTRA era recunoscută de români ca forumul cultural românesc cel mai important din imperiul dualist. După intervenţia României în război şi grava înfrângere a armatei române în toamna lui 1916, atunci când victoria puterilor centrale părea sigură pentru unii, Isidor Ieşanu se oferă entuziast să publice manuscrisul său "Prăbuşirea României şi cauzele ei." Autorul specifica în 19 octombrie 1917 că lucrarea sa, pe care o considera foarte actuală momentului istoric şi avea două părţi, se întinde pe „vreo 210 coli scrise pe toate patru pagine", iar analiza se face „din punct de vedere etic-moral-ştiintific". Dar răspunsul nu a fost cel aşteptat, oarecum firesc pentru vremurile tulburi de atunci. Deşi nu s-a păstrat copia scrisorii de răspuns, dintr-un alt document rezultă că „tratând deoparte chestiuni politice, în altă parte în lipsă de mijloace materiale, Asociaţa nu poate lua în editura sa numita lucrare". În 4 decembrie 1917, Ieşanu revenea cu o amplă motivaţie, ca argument, la propunerea avansată, iar pentru a-şi ilustra ideile alătură planul detaliat al lucrării. Propria lucrare o apreciază ca „un studiu profund filosofie şi istoric", tratând „din punct de vedere eminente ştiinţific" şi surprinzând „viaţa internă morală a României şi populaţiunea ei". Ca atare, autorul deduce cauzele „decadenţei şi a prăbuşirii României", iar concluzia sa este fără echivoc: „locul României în acest război trebuie să fie absolut numai de partea noastră, că fericirea şi viitorul ei, cât şi al întregului popor român de pretutindeni (cel din Rusia şi cel din Balcani) putea să fie asigurat numai şi numai în aliantă cu puterile centrale şi tocmai acest op are de scop de a arăta tuturor românilor (…) păcatul cel mare ce a adus cu sine nenorocirea României (…) de a clarifica mentalitatea perversă a politicienilor grozavi ai României (…). „Dar pentru că înţelege „foarte bine situaţiunea politică" a românilor din „Ungaria", după cum pretindea singur, acceptă amânarea tipăririi acestui manuscris „foarte interesant şi instructiv" pentru perioada postbelică, „deşi publicarea lui acuma ar aduce mult folos tuturor românilor, chiar multă stimă şi admiraţiune din partea străinilor". În perioada amintită situaţia financiară a ASTREI excludea posibilitatea editării unor cărţi, pe de-o parte, iar statutul îi interzicea orice formă de activitate care ar fi putut fi taxată ca activitate politică. Sigur că Budapesta ar fi apreciat foarte pozitiv o astfel de lucrare. Reiese evident că lsidor Ieşanu era un filo-austriac, adept politic al puterilor centrale şi al bisericii „latine". Critica sa acerbă la adresa corupţiei, bizantinismului şi politicianismului de Bucureşti, oricât de îndreptăţită ar fi fost – şi noi credem că era, în contextul politic delicat al epocii – nu făcea decât un mare deserviciu românismului. Aşa cum afirma în anii 1990, istoricul Dorin Goţia "lucrarea nu se referă şi la românii din Transilvania, iar autorul evită o poziţie antimaghiară deschisă în corespondenţa trimisă, cu toate circumstanţele legate de cenzură, constatăm că gântlirea politică a lui Isidor Ieşanu era în dezacord cu cerinţele românilor din epocă, care se vedeau în România Mare." (Dorin Goţia – O istorie naţională din 1917 datorită unui român din Bosnia, Crişia – Muzeul Ţării Crişurilor, XXIII, 1993, pp. 1 – 4).

La sfârşitul secolului XIX, Isidor Ieşanu propune o teorie istoriografică inedită şi spectaculoasă privind romanizarea şi latinitatea strămoşilor noştri traco-geto-daci. El explică metodic şi ştiinţific despre această complementaritate etno-lingvistică privind existenţa vlahilor în Dalmaţia şi fosta provincie Dacia după retragerea aureliană. Istoricul aduce mărturii documentare şi epigrafice privind simbioza dintre provinciile romane Dacia şi Dalmaţia în vremea imperiului roman. Isidor Ieşanu explică foarte clar că foarte mulţi colonişti, funcţionari şi procuratori din Dacia au venit din provincia romană de pe coamele munţilor dinarici. Dalmaţia a fost un rezervor uman şi de inspiraţie pentru noua provincie Dacia. Proprietari de pământuri, comercianţi, negustori au venit din Dalmaţia să facă bani în Dacia, la aceştia s-au adăugat minerii şi specialiştii în exploatarea minelor de aur, care au ajuns în Munţii Apuseni, inclusiv la Roşia Montana. Există documente în care se atestă că aceşti colonişti romani şi funcţionari din Dalmaţia veniţi în Dacia şi-au păstrat obiceiurile şi caracteristicile lingvistice de unde au provenit. Băieşii din Apuseni au sosit din Dalmaţia. Inclusiv procuratorul T. Claudius Xenophon, care era procurator în Dacia Apulensis provenea din Dalmaţia. Au ajuns şi membri ai miliţiei "equestris", dar şi legionari sau tribuni din Dalmaţia în Dacia după funcţii şi bogăţiile noii provincii cucerite. Dar au existat şi transferuri militaro-administrative dinspre Dacia spre Dalmaţia, fiind cazul a doi fraţi tribuni cu origini dacice, care au primit funcţii în provincia romană de pe coasta Adriaticii. Aceşti doi fraţi daci au devenit procuratori în Dalmaţia. De asemenea, numeroşi dalmaţi au intrat în legiunea a XIII Gemina şi s-au mutat în capitala Ulpia Traiana Sarmisegetuza. Ideea lui Isidor Ieşanu era aceea că romanizarea a dus la o interferenţă etnico-economică între Dacia şi Dalmaţia pe mai multe secole, explicând astfel existenţa populaţiei valahe cu aceeaşi limbă şi religie în evul mediu, atât pe coamele Carpaţilor cât şi în Alpii dinarici. Ideea că vlahii din Dalmaţia şi cei din Dacia post-romană făceau parte din acelaşi popor român. De altfel vlahii din Bosnia îşi spuneau "rumâni". Un fost tribun din Dacia, de origine geto-dacă devine "primus pilus" al Legiunii a V Macedonica. Îl chema Capurnianus Apollonides, iar un I Valerius ajunge un "prefectus cohortis". De altfel, Isidor Ieşanu susţinea că o parte din administraţia romană a Daciei romane după retragerea aureliană în 275 s-au aşezat în Dalmaţia, contribuind la formarea poporului român. (Isidor Ieşanu – Comunicaţiunea reciprocă între Dacia Traiană şi Dalmaţia de pe timpul imperiului roman – Junimea literară, an. 4, 1907, Cernăuţi, pp. 207-209).

Istoricul Isidor Ieşanu intră în circuitul academic naţional cu cartea care l-a făcut cunoscut în epocă: "Rutenisarea Bucovinei şi causele desnationalisării poporului român poporului român după date autentice" apărută la editura Minerva din Bucureşti în 1904. Cartea avea ca motto o strofă din "Doina" lui Mihai Eminescu. Foarte incitant, autorul arată originea geto-dacă a huţulilor şi componenta etnică majoritară a românilor în Bucovina răpită de austrieci în 1775 de la Moldova lui Ştefan. Pe baza statisticelor şi recensămintelor dovedeşte că rutenizarea a avut loc abia la mijlocul secolului XIX cu sprijinul autorităţilor vieneze. Fiind cetăţean al imperiului austro-ungar, Isidor Ieşanu a avut acces la arhivele imperilae şi locale din partea de est a imperiului. Isidor Ieşanu din Bihaci, localitate din Bosnia, reuşeşte să construiască o teorie ştiinţifică pe baza documentelor din arhivele locale şi imperiale despre existenţa unui singur neam românesc din Bosnia până în Basarabia. Isidor Ieşanu cunoştea mai multe limbi: sârbo-croata, bulgara, germana şi maghiara fapt ce i-a deschis perspectivele de cercetare şi având astfel acces direct la izvoare. În studiul "Secta paternă în Balcani şi în Dacia Traiană împreună cu Istoria Balcanului până la ocuparea lui definitivă prin Osmani", care a văzut lumina tiparului la Institutul de Arte Grafice C. Sfetea din Bucureşti (1912), autorul explică pe bază de documente încreştinarea Balcanilor în vremea

prăbuşirii Imperiului Roman de Apus şi rolul important al autohtonilor geto-traco-iliro-daci romanizaţi în afirmarea creştinismului. Valahii, începând cu secolul VII, au fost port-drapelul încreştinării popoarelor slave şi, mai târziu, a maghiarilor. Inclusiv secta bogomililor are origini autohtone balcanice la fel şi fraţii Chiril şi Metodiu inventatorii alfabetului chiril care i-a încreştinat pe slavi, aceşti apostoli ai religiei creştine având origini vlahe. Inclusiv numele Bosniei, de unde se trăgea istoricul, are origini tracice. Bosnia provine de la numele tribului daco-get al Beşilor. Aceste popoare ilirice erau tracice şi s-au romanizat (latinizare culturală şi lingvistică) în parte în urma unei îndelungate stăpâniri a imperiului roman din secolul I î. Hristos până în secolul VI d. Hristos. Aceşti vlahi, deja constituiţi la sfârşitul secolului VI ca popor distinct cu limba proprie, au locuit în special pe culmile montane. Albanezii îi numeau "schipetari" (munteni). De altfel, istoricul Strabo scria că beşii cuceriseră munţii Haemus, dar şi zona de azi a Bulgariei şi Bosniei. Isidor Ieşanu, pe baza documentelor susţine că în Bosnia din secolele VII până în secolul XII în vremea banului slav Kulin (1163- 1204) era populată de valahi în marea majoritate. Abia cu secolul XII slavii devin oarecum majoritari şi preiau puterea în Bosnia, care până atunci avea alte denumiri: "So", "Uzola", "Rama" (Ra- zeul soare), "terra Besiorum" sau "Bassante". De remarcat că istoricul descoperă documente în care atestă originea românească (valahă) a primului cneaz al Bosniei, care de atunci primeşte denumirea de azi. De altfel o parte din valahii din Haemus sau refugiat în Bosnia, precum şi valahii din Panonia şi lacul Balaton care la sfârşitul secolului IX au fost împinşi de triburile maghiare conduse de Arpad înspre teritoriile actualei Bosnii. Isidor Ieşanu devine foarte popular între istoricii români la începutul secolului XX, încât este invitat să susţină o conferinţă despre trecutul românilor din Bosnia Astfel vede lumina tiparului în 1904 o culegerea de comunicări "Românii din Bosnia şi Herţegovina în trecut şi present (comunicări făcute Academiei Române" în şedinţa din 19 noiembrie 1904 adăugite şi întregite). Studiul apare la Tipografia George Nichin din Arad, la 1906. Autorul subliniază toponimia bogată a cuvântului Vlasenica în Bosnia, care înseamnă teritoriu locuit de români. De altfel, în zona Tuzla din Bosnia la sfârşitul secolului XIX trăiau numeroşi români, ca şi în oraşul Bjelina. Interesant că şi ţiganii vorbeau româneşte şi se considerau vlahi sau români în Bosnia acelor vremuri. Isidor Socolean, consilier financiar la Sarajevo, pe la 1890 a efectuat o cercetare etnografică în Bosnia ajungând la concluzia că populaţia românească în regiune era numeroasă şi autohtoni, la fel şi ţiganii care se auto-numeau "ţigani români". Ciobanii îşi spuneau ca şi în Serbia "vlaşi". Isidor Socolean considera că vlahii veniseră de mult din Pind, dar Isidor Ieşanu sublinia, pe baza exhaustivelor documentaţii din arhive, că vlahii erau autohtoni şi originari din populaţiile iliro-traco-dace romanizate. Desigur, vlahii din Bosnia se auto-denumeau "români", fiind şi un ţinut "Romãnja" lângă Sarajevo, care în 1991 şi-a proclamat autonomia în vremea războiului civil iugoslav. Astăzi istoriografia română este ignorantă în faţa studiilor acestui istoric din Bosnia, care şi-a scris cărţile după modelul lui Mommsen sau Ranke, cu un aparat critic de excepţie. Cărţile lui aflate la BCU Cluj, după 120 de ani de la apariţie, a trebuit să le citesc cu cuţitul de tăiat hârtia petnru că collie de tipar nu erau tăiate. Această ocultare a subiectului valahilor balcanici este de neînţeles în cadrul unei istoriografii europene şi deschise la noi variabile teoretice. Despre biografia lui Isidor Ieşanu, acest român din Bihaci – Bosnia, nu cunoaştem prea multe, doar că face o dedicaţie în 1912 pe cartea despre religia din Balcani mamei sale: "În memoria mamei mele decedate Maica Agafia Ieşanu în semn de iubire şi profundă veneraţiune". Presupunem că mama era o călugăriţă de la o mănăstire ortodoxă. Teoriile lui Isidor Ieşanu scrise cu acribie documentară în stilul şcolii germane despre fundamentul etnic valah al Bosniei prefeudale reprezintă o contribuţie substantial la clarificarea etnogenezei româneşti. De remarcat că această contribuţie a originilor valahe ale Bosniei medievale a fost susţinută în cel mai important for ştiinţific al ţării, în Academia Română, în anul 1904.

Ionuţ Ţene

01-10-2024

Editorial (http://www.napocanews.ro/category/editorial)

Creştere alarmantă a cazurilor de violenţă domestică la Cluj (http://www.napocanews.ro/2024/10/crestere-alarmanta-a-cazurilor-de-violenta-domestica-la-cluj.html)

Comentati

- Name (required)

  Your Name

- Mail (required)

  Your Email

- Website

Your Website

Your Comment Here...

Submit Comment

Caută în site

Search

Categorii

Ultimele Stiri

Isidor Ieşanu – un istoric bosniac de la începutul secolului XX despre originile româneşti ale Bosniei! (http://www.napocanews.ro/2024/10/isidor-iesanu-un-istoric-bosniac-de-la-inceputul-secolului-xx-despre-originile-romanesti-ale-bosniei.html)

Creştere alarmantă a cazurilor de violenţă domestică la Cluj (http://www.napocanews.ro/2024/10/crestere-alarmanta-a-cazurilor-de-violenta-domestica-la-cluj.html)

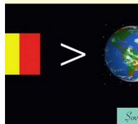
S-a ajuns! Vasile Bănescu, este propunerea Guvernului pentru funcția de membru titular în Consiliu Național al Audiovizualului (http://www.napocanews.ro/2024/10/s-a-ajuns-vasile-banescu-este-propunerea-guvernului-pentru-functia-de-membru-titular-in-consiliu-national-al-audiovizualului.html)

Fostul preşedinte iranian Mahmud Ahmadinejad: Teheranul a înfiinţat o unitate specială pentru a contracara acțiunile Mossad. Şeful era agent Mossad (http://www.napocanews.ro/2024/10/fostul-presedinte-iranian-mahmud-ahmadinejad-teheranul-a-infiintat-o-unitate-speciala-pentru-a-contracara-actiunile-mossad-seful-era-agent-mossad.html)

Victorie importantă! O instanţă judecătorească din România decide (http://www.napocanews.ro/2024/10/victorie-importanta-o-instanta-judecatoreasca-din-romania-decide.html)

Parteneri - R3Media.ro

„România educată" | Școala îi învață pe copiii noștri că sunt „cetățeni globali",,nu ai unei anumite națiuni". Dacă iubești România mai mult decât planeta, ești „șovin" (https://r3media.ro/romania-educata-scoala-ii-invata-pe-copiii-nostri-ca-sunt-cetateni-globalinu-ai-unei-anumite-natiuni-daca-iubesti-romania-sovin/)

Dumneavoastră știți ce învață copilul la școală? În manualul de clasa a VI-a de „Educație socială", editat de Editura Didactică…
Read more » (https://r3media.ro/romania-educata-scoala-ii-invata-pe-copiii-nostri-ca-sunt-cetateni-globalinu-ai-unei-anumite-natiuni-daca-iubesti-romania-sovin/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 19-09-2024 - 10:48

Dacă ești antreprenor sau pur și simplu vrei să crești personal, webinarul despre comunicare profesionistă oferit de Mihail Neamțu este soluția (https://r3media.ro/daca-esti-antreprenor-sau-pur-si-simplu-vrei-sa-cresti-personal-webinarul-despre-comunicare-profesionista-oferit-de-mihail-neamtu-este-solutia/)

Comunicarea este un element esențial în zilele noastre. Fie că ești un antreprenor care caută succesul sau un tânăr care…

Read more » (https://r3media.ro/daca-esti-antreprenor-sau-pur-si-simplu-vrei-sa-cresti-personal-webinarul-despre-comunicare-profesionista-oferit-de-mihail-neamtu-este-solutia/)

Source: Arhive PARTENER | R3media | Published: 05-09-2024 - 18:26